

УДК 631.1.016:636.4

ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА УКРАЇНИ ТА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Прудніков В.Г., д. с.-г. наук, професор,
Чалий О.І., к. с.-г. наук, професор ХДЗВА,
Харківська державна зооветеринарна академія

Петруша Є.З., д. с.-г. наук, професор,
Нагорний С.А., к. с.-г. наук, доцент
*Харківський національний технічний університет сільського
господарства ім. П. Василенка*

***Анотація.** Наведені основні показники виробництва продукції свинарства в різних категоріях господарств України і Харківської області за період 1990 – 2011 роки та прогностичні показники розвитку свинарства України на період до 2015 року.*

***Ключові слова:** поголов'я, свинина, производство, рентабельність, прогноз, концепція.*

Постановка проблеми. Україна за виробництвом основних видів тваринницької продукції в 1990-1991 рр. займала одне з провідних місць в Європі. Так, на душу населення виробництво молока становило 472 кг при медичній нормі 380 кг, м'яса – 84 кг при нормі 85 кг. Про виробництво продуктів тваринництва на душу населення в Україні свідчать наступні дані: виробництво молока і молочних продуктів у 2011 році у порівнянні з 1990 роком зменшилось з 472 до 243 кг, м'яса і м'ясопродуктів відповідно – з 84,0 до 47,1 кг, а яєць збільшилось з 314 до 410 шт.

Головною причиною такого становища є незадовільний за кількістю і якістю рівень кормовиробництва і кормозабезпечення галузі. Триває скорочення виробничого потенціалу, слабо поновлюються виробничі тваринницькі приміщення і споруди, машини і технологічне обладнання галузі та створений генетичний потенціал тварин і птиці, недостатньо ведеться робота по селекції, значно погіршилась матеріально-технічна база племінних господарств.[1, 2]

Аналіз останніх даних. В структурі виробництва м'яса в Україні на долю свинини припадало в 1990 році 30.4 %, що становило 1576 тис. тон, а в 2011 році обсяг виробництва свинини в усіх категоріях господарств зменшився до 631.2 тис. тон, тобто майже у 2,5 рази.

Мета. Проведення оцінки стану галузі свинарства за останні роки та виявлення основних напрямків розвитку.

Результати досліджень. Для характеристики стану галузі тваринництва, як правило, проводять співставлення основних показників за певний проміжок років. Основним показником розвитку галузі є чисельність поголів'я, а тому в таблиці 1 наведені дані про динаміку поголів'я свиней за період з 1990 по 2011 рік.

Таблиця 1

Динаміка чисельності поголів'я свиней в Україні та Харківській області (на кінець року), тис. голів

Категорії господарств і регіони	Роки		
	1990	2000	2011
Усі категорії господарств			
Україна	19427	7652	7960
Харківська область	1086	365	212
Сільськогосподарські підприємства			
Україна	14071	2414	3625
Харківська область	895	163	79,8
Господарства населення			
Україна	5356	5238	4335
Харківська область	191	202	132,2

Починаючи з 1992 року поголів'я свиней у сільськогосподарських підприємствах України зменшувалось і в 2000 році становило 2,4 млн. голів або скоротилося у 5,8 рази, а в господарствах населення зменшилось на 118 тис. голів. В Харківській області з 1990 по 2000 рік загальне поголів'я свиней в господарствах усіх категорій скоротилося з 1,086 млн. голів до 365 тис. голів або майже в 3 рази, але основне скорочення відбулося у сільськогосподарських підприємствах – у 5,5 рази, а в господарствах населення зросло на 11 тис. голів. Разом з тим, багатоплідність свиней створює можливість досить швидкого нарощування поголів'я та збільшення виробництва і обсягів реалізації продукції свинарства (табл. 2 та 3).

Дані таблиці 2 показують, що обсяги виробництва м'яса свиней у живій вазі особливо зменшилися в сільськогосподарських підприємствах України за період з 1990 по 2000 рік – майже в 10 разів, а в господарствах населення вони скоротилися лише на 26%. В Харківській області за цей період виробництво свинини у сільгоспідприємствах відповідно зменшилось у 7 разів, а в господарствах населення на 10-12%. В подальші роки по Україні і області в сільгоспідприємствах відбувається поступове зростання обсягів виробництва м'яса свиней, а в господарствах населення області продовжується зменшення виробництва свинини.

Одержані дані свідчать про те, що аналогічні зміни протягом 1990-2000 років відбувались по реалізації свиней на забій (табл. 3) та виробниц-

Таблиця 2

Виробництво м'яса свиней у живій вазі в Україні та Харківській області, тис. т

Категорії господарств і регіони	Роки		
	1990	2000	2011
Усі категорії господарств			
Україна	2098	842	934
Харківська область	113	46	37,2
Сільськогосподарські підприємства			
Україна	1119	117	452
Харківська область	74	10	13
Господарства населення			
Україна	979	725	482
Харківська область	39	36	24,2

Таблиця 3

Обсяги реалізації свиней на забій в Україні і в Харківській області у живій вазі, тис. т

Категорії господарств і регіони	Роки		
	1990	2000	2011
Усі категорії господарств			
Україна	2067	948	968
Харківська область	112	53	37,6
Сільськогосподарські підприємства			
Україна	1170	127	417
Харківська область	76	10	12,7
Господарства населення			
Україна	897	821	551
Харківська область	36	43	24,9

тву свинини у забійній масі (табл. 4) в Україні і Харківській області.

Незадовільний стан забезпечення кормами, незбалансованість кормових раціонів, порушення технології утримання і годівлі свиней у сільгоспдприємствах та й Харківської області протягом 1991 – 2000 років призвело до зменшення середньодобових приростів живої маси та погіршення відтворної здатності маточного поголів'я (табл. 5), що обумовило від'ємний рівень рентабельності ведення галузі. Витрати кормів на 1 умовну голову ВРХ з 1990 по 2000 рік скоротилися з 32,5 до 25,5 ц. к. од.

Така ситуація, що склалася у галузі свинарства, обумовлена збитковістю виробництва м'яса свиней через несприятливу цінову політику на

Таблиця 4

Виробництво м'яса свиней у забійній масі, тис. т

Категорії господарств і регіони	Роки		
	1990	2000	2011
Усі категорії господарств			
Україна	1576,3	675,9	704,4
Харківська область	82,3	38,0	28,2
Сільськогосподарські підприємства			
Україна	893,7	91,4	305,1
Харківська область	55,8	7,3	9,6
Господарства населення			
Україна	682,6	584,5	399,3
Харківська область	26,5	30,7	18,6

Таблиця 5

Показники продуктивності і ефективності свинарства в Україні і Харківській області (по сільськогосподарським підприємствам)

Показники	Одиниця виміру	Роки		
		1990	2000	2011
Вихід поросят від 100 основних свиноматок				
Україна	голів	1422	756	1509
Харківська область		1375	947	1108
Середньодобовий приріст 1 голови				
Україна	г	229	120	414
Харківська область		228	129	329
Середня жива маса 1 голови зданої на м'ясо переробним підприємствам				
Україна	кг	127	101	108
Харківська область		125	99	113
Витрати корму на 1 ц. приросту живої маси				
Україна	ц. к. од	9,85	17,90	5,37
Харківська область		9,81	13,10	7,42
Рівень рентабельності виробництва свинини				
Україна	%	17,0	- 46,4	- 3,7
Харківська область		17,0	- 46,1	- 18,9

ринку продукції, відсутність ефективності механізму підтримки галузі та значною залежністю від кон'юнктури зовнішніх ринків. При цьому товарообмін здійснюється, в основному за допомогою посередників, які у сфері збуту продукції привласнюють значну частину прибутку, створеного у процесі виробництва, а ціни на продукцію не забезпечують навіть простого

відтворення виробництва.

В наступні 11 років у свинарстві почалися позитивні зміни з покращення продуктивних показників свиней у сільськогосподарських підприємствах, що сприяло зростанню рівня середньодобових приростів живої маси і скороченню витрати кормів на 1 ц. приросту.

З метою корінних, системних реформ у сільському господарстві країни у 2010 році розроблена і впроваджується комплексна державна програма реформ і розвитку основних галузей, яка передбачає зміну акценту з підтримки їх технічного переоснащення на мотивацію технологічного переоснащення. Реформування і розвиток свинарства має здійснюватись шляхом створення сучасних відгодівельних комплексів з використанням технології холодного утримання тварин в ангарних спорудах на глибокій незмінюваній підстилці та репродукторних ферм відтворення для одержання порослят, у типових приміщеннях, з високим темпом росту і конверсією корму. При цьому передбачається переважна орієнтація на крупнотоварне виробництво із одночасним стимулюванням підвищення ефективності і якості продукції у дрібнотоварних і кооперативних формуваннях країни.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 729 від 20.08.2008 року розроблена державна цільова програма розвитку тваринництва (таблиця 6), яка передбачає у 2015 році збільшення обсягів виробництва свинини у живій вазі більше, як у 2 рази.

Таблиця 6

**Основні показники розвитку галузі свинарства
України до 2015 року**

Показники	Один. виміру	Роки	
		2011	2015
Поголів'я свиней, всього	млн. голів	7,96	13,50
Виробництво (реалізація) м'яса в живій вазі	млн. т	0,97	2,18

Для збільшення рентабельності ведення галузі свинарства до 2015 року передбачається у порівнянні з 2011 роком збільшити поголів'я свиней в Україні з 8 до 13,5 млн голів, середньодобові прирости живої маси до 450 – 500 г. за рахунок поліпшення кормозабезпечення та утримання свинопоголів'я, а також покращення відтворних і продуктивних якостей.

Висновок

Подальший розвиток галузі свинарства передбачається шляхом орієнтації на технологічне переоснащення галузі та крупнотоварне виробництво з одночасним стимулюванням підвищення ефективності виробництва і

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

якості продукції в дрібнотоварних і кооперативних формуваннях.

Література

1. Сільське господарство України за 2011 рік (Статистичний збірник. – К.:Держкомстат України, 2012. - 386 с.
2. Державна цільова програма розвитку тваринництва на період до 2015 року – К.: Кабмін України, 2009. - 25 с.

ПРОИЗВОДСТВО ПРОДУКЦИИ СВИНОВОДСТВА УКРАИНЫ И ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Прудников В.Г., Чалый А.И., Петруша Е.З., Нагорный С.А.

Анотация. В статье приведены материалы, характеризующие состояние отрасли свиноводства в разных категориях хозяйств Украины и Харьковской области за период с 1990 по 2011 годы, а также основные показатели развития отрасли до 2015 года.

Ключевые слова: поголовье, свинина, производство, рентабельность, прогноз, концепция.

PRODUCTION OF PORK PRODUCTS AND THE KHARKIV REGION.

V. Prudnikov, A. Chalij, E.Petrusha, S.Nagornij

Summary. The paper presents the materials describing the state of the industry in various categories pig farms in Ukraine and Kharkiv region for the period 1990 to 2011, as well as key indicators of the industry until 2015.

Key words: a livestock, pork, manufacture, realization, profitability, the forecast, the concept.
